Torsdag den 19. december 2019

P9_TA(2019)0108

Den russiske lov om »udenlandske agenter«

Europa-Parlamentets beslutning af 19. december 2019 om den russiske lov om »udenlandske agenter« (2019/2982(RSP))

(2021/C 255/09)

Europa-Parlamentet,

— der henviser til sine tidligere beslutninger om Rusland og om forbindelserne mellem EU og Rusland,

— der henviser til erklæringerne af 23. november 2019 fra EU-Udenrigstjenestens talsperson om ændringer af loven om »udenlandske agenter« i Den Russiske Føderation og af 26. november 2017 om den russiske lov, der tillader registrering af udenlandske medier som »udenlandske agenter«,

— der henviser til erklæringen af 11. december 2019 fra EU's delegation til Europarådet om ændringer af loven om »udenlandske agenter« i Den Russiske Føderation,

— der henviser til verdenserklæringen om menneskerettighederne, særlig artikel 19 om menings- og ytringsfrihed og artikel 20 om retten til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed,

— der henviser til FN's erklæring om menneskerettighedsforkæmpere, særlig artikel 13 om foreningsfrihed,

— der henviser til den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder (ICCPR), særlig artikel 22 om retten til foreningsfrihed,

— der henviser til konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (den europæiske menneskerettighedskonvention),

— der henviser til den europæiske menneskerettighedskonvention og dens tillægsprotokoller, særlig artikel 10 om retten til ytringsfrihed og artikel 11 om retten til frit at deltage i forsamlinger og til foreningsfrihed,

— der henviser til EU's retningslinjer vedrørende menneskerettighedsforkæmpere,

— der henviser til Den Russiske Føderations forfatning, særlig kapitel 2 om rettigheder og friheder for borgere,

— der henviser til erklæringen af 20. november 2019 fra Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europas (OSCE's) repræsentant for mediefrihed,

— der henviser til udtalelse af 15. juli 2013 fra Europarådets menneskerettighedskommissær om »Den Russiske Føderations lovgivning om ikke-kommercielle organisationer i lyset af Europarådets standarder« og til sin ajourførte udtalelse om »Lovgivning og praksis i Den Russiske Føderation vedrørende ikke-kommercielle organisationer i lyset af Europarådets standarder: En ajourføring«, som blev afgivet den 9. juli 2015,

— der henviser til udtalelse af 27. juni 2014 fra Den Europæiske Kommission for Demokrati gennem Ret (Venedigkommissionen) om forbundsloven om ikke-erhvervsdrivende organisationer (»loven om udenlandske agenter«), udtalelse af 13. juni 2016 om den russiske forbundslov nr. 129-FZ (om uønskede aktiviteter i udenlandske og internationale ikke-statslige organisationer), og Venedigkommissionens rapport af 18. marts 2019 om finansiering af foreninger,

— der henviser til forretningsordenens artikel 144, stk. 5, og artikel 132, stk. 4,

A. der henviser til, at retten til tanke- og ytringsfrihed, retten til foreningsfrihed og retten til at deltage i fredelige forsamlinger er nedfældet i Den Russiske Føderations forfatning;

B. der henviser til, at Den Russiske Føderation har undertegnet verdenserklæringen om menneskerettighederne og den europæiske menneskerettighedskonvention og er medlem af Europarådet og derfor har forpligtet sig til internationale standarder og principper for retsstaten og menneskerettighederne samt de grundlæggende frihedsrettigheder;

C. der henviser til, at det russiske parlament i juli 2012 vedtog en lov om »udenlandske agenter«, der tvinger russiske NGO'er til at lade sig registrere hos Den Russiske Føderations justitsministerium som »organisationer, der udfører funktioner som udenlandske agenter«, hvis de modtager udenlandsk finansiering og deltager i aktiviteter, der er vagt beskrevet som »politiske aktiviteter«; der henviser til, at loven i juni 2014 blev ændret for at give justitsministeriet mulighed for på eget initiativ at registrere NGO'er som »udenlandske agenter«; der henviser til, at lovens anvendelsesområde i november 2017 blev udvidet, således at betegnelsen »udenlandske agenter« kunne anvendes for alle udenlandske medier, der direkte eller indirekte modtager udenlandsk finansiering;

D. der henviser til, at de seneste ændringer af loven om »udenlandske agenter«, som udvider status for »udenlandske agenter« til at omfatte privatpersoner, herunder bloggere og uafhængige journalister, blev godkendt af det russiske parlament den 21. november 2019 og vedtaget ved lov af præsident Vladimir Putin den 2. december 2019; der henviser til, at loven pålægger særlige krav til registrering, regnskabsføring og mærkning af publikationer og gør manglende overholdelse strafbart, herunder muligheden for sanktioner med tunge administrative bøder eller fængsel i op til to år;

E. der henviser til, at russere og udlændinge, der arbejder med eller distribuerer indhold fra nyhedsmedier, der betegnes som »udenlandske agenter«, i henhold til denne lov ville blive klassificeret som »udenlandske agenter«, hvilket potentielt kan bevirke, at journalister, deres kilder eller endog dem, der deler materiale på sociale netværk, stigmatiseres som »udenlandske agenter«, hvilket potentielt kan føre til selvcensur, samtidig med at de ikke alene afskrækkes fra offentliggørelse, men også fra deling af publikationer;

F. der henviser til, at den russiske lov om »udenlandske agenter« overtræder den europæiske menneskerettighedskonvention og Europarådets internationale aftale, som bl.a. forsvarer ytrings- og mediefriheden; der henviser til, at Rusland derfor ikke opfylder sine forpligtelser som medlem af Europarådet; der henviser til, at Europarådets menneskerettighedskommissær har anset denne lov for at være uforenelig med internationale og europæiske menneskerettighedsstandarder; der henviser til, at loven om »udenlandske agenter« overtræder Ruslands forpligtelser som medlem af OSCE og medunderskriver af verdenserklæringen om menneskerettigheder; der henviser til, at EU forventer, at Den Russiske Føderation som permanent medlem af FN's Sikkerhedsråd fuldt ud lever op til de internationale forpligtelser, den har indgået;

G. der henviser til, at en række menneskerettighedsorganisationer og NGO'er, såsom Amnesty International og Human Rights Watch, mener, at den ændrede lov vil have en skadelig indvirkning på det allerede restriktive miljø for uafhængig journalistik i Rusland, hvilket yderligere undergraver ytringsfriheden; der henviser til, at kvalitetsmedier, der er uafhængige af statslige eller regeringsvenlige strukturer, som arbejder sammen med mange russiske korrespondenter i hele landet og ofte er den eneste kilde til pålidelig information og et alternativ til statslige medier i fjerntliggende regioner, er mål for loven, hvilket derfor vanskeliggør deres arbejde og derved adgangen til en upartisk mediedækning;

H. der henviser til, at lovgivningsmæssige restriktioner og målrettede retsforfølgninger i henhold til loven om udenlandske agenter i Rusland har taget mere repressive former i de seneste måneder med det resultat, at mediernes og civilsamfundets adgang til uafhængig finansiering begrænses, deres omdømme skades, og der lægges hindringer i vejen for deres aktiviteter, hvorved udøvelsen af de grundlæggende frihedsrettigheder begrænses, og spillerummet for uafhængige aktører og dissidenter i Rusland indskrænkes;

I. der henviser til, at loven om »udenlandske agenter« er en del af en bredere kampagne for at undertrykke meningsforskelle, oppositionen og civilsamfundet i hele Rusland; der henviser til, at indskrænkningen af Ruslands uafhængige civilsamfunds råderum gør det muligt at øge tilstedeværelsen af ikke-uafhængige statsligt organiserede ikke-statslige organisationer (GONGO'er); der henviser til, at den russiske regering anvender GONGO'er til at fremme sine egne politikker og samtidig opretholde noget, der ligner et uafhængigt civilsamfund;

J. der henviser til, at loven hidtil primært har været rettet mod NGO'er; der henviser til, at i alt ca. 80 NGO'er betragtes som »udenlandske agenter« i henhold til denne lov, herunder stort set alle førende NGO'er på menneskerettighedsområdet i Rusland; der henviser til, at 49 russiske NGO'er har anlagt sag, der afventer afgørelse ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, med den begrundelse, at loven om »udenlandske agenter« krænker en række menneskerettigheder, herunder ytrings- og foreningsfriheden, og protesterer mod lovgivningens kvalitet, mod at de forfølges, fordi de ikke lader sig registrere som »udenlandske agenter« samt mod overdreven statskontrol;

K. der henviser til, at dusinvis af organisationer, der arbejder miljøspørgsmål, siden 2014 med magt har været opført på listen over »udenlandske agenter« på trods af en afgørelse fra den russiske forfatningsdomstol, hvori den udtrykkeligt udelukker miljøgrupper fra denne lovs anvendelsesområde; der henviser til, at mange af de berørte grupper har måttet lukke ned for at undgå at blive betegnet som »udenlandske agenter« eller for ikke at have kunne betale bøderne;

L. der henviser til, at der i de sidste ti år er opstået en alarmerende global tendens, hvor et stigende antal stater indfører og anvender love til at gribe ind i retten til ytringsfrihed, som omfatter frihed til at modtage og meddele oplysninger og tanker uden indblanding fra offentlige myndigheders side og uden hensyn til landegrænser, samt forsamlings- og foreningsfrihed; der henviser til, at sådanne love også hindrer civilsamfundsorganisationers og enkeltpersoners arbejde;

M. der henviser til, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i flere af sine domme har understreget, at rollen som offentlig vagthund, der udøves af NGO'er, er afgørende for et demokratisk samfund og er af ligeså stor betydning som den rolle, medierne spiller;

N. der henviser til, at det legitime mål om at sikre gennemsigtighed for NGO'er, der modtager udenlandsk finansiering, ikke kan berettige foranstaltninger, der begrænser aktiviteter for NGO'er, der opererer inden for demokrati, menneskerettigheder og retsstatsprincippet;

1. opfordrer de russiske myndigheder til straks at ophæve loven om »udenlandske agenter« og bringe den eksisterende lovgivning i overensstemmelse med Ruslands forfatning og forpligtelser i henhold til folkeretten; opfordrer indtrængende Den Russiske Føderation til at ophøre med bevidst at skabe en atmosfære, der er fjendtligt indstillet over for civilsamfundet, og fordømmer derfor anvendelsen af loven om »udenlandske agenter« som et middel til at chikanere og undertrykke civilsamfundsorganisationer, der samarbejder med internationale donorer eller giver udtryk for politiske holdninger;

2. fordømmer de nyligt vedtagne ændringer af loven om »udenlandske agenter«, som i betydelig grad udvider dens anvendelsesområde og gør det muligt at stigmatisere enkeltpersoner som »udenlandske agenter«, hvilket krænker deres menneskerettigheder, navnlig deres ytrings- og foreningsfrihed og deres rettigheder som borgere, begrænser deres engagement og bidrag til det russiske civilsamfund og bringer deres personlige sikkerhed i fare ved at stigmatisere dem;

3. fordømmer de russiske myndigheders fortsatte bestræbelser på at begrænse online- og offlinedebatter samt uafhængig journalistik; minder dem om, at ytringsfriheden er en grundlæggende menneskeret, der styrker alle andre menneskerettigheder og giver samfundet mulighed for at udvikle sig og gøre fremskridt; opfordrer Den Russiske Føderation til at anerkende det positive bidrag fra et levende og aktivt civilsamfund til demokratiets og samfundets tilstand;

4. mener, at denne lov og den overdrevne brug af bøder og forlig over for medierne, menneskerettighedsorganisationer og civilsamfundet bevidst har til formål at tvinge dem til at anvende deres ressourcer til at betale bøder og retlige forsvar og dermed til at begrænse ytringsfriheden; er dybt bekymret over de angreb, der rettes mod menneskerettighedsorganisationer og -forkæmpere, hvilket forværrer menneskerettighedssituationen i Rusland; fordømmer bl.a. opløsningen af den historisk vigtige bevægelse »For menneskerettigheder«;

5. udtrykker sin bekymring over risikoen for, at loven selektivt finder anvendelse på konkrete personer, især uafhængige journalister og aktivister fra den politiske opposition, på grund af manglen på klare kriterier og den retlige usikkerhed med hensyn til konsekvenserne af dens anvendelse på almindelige borgere; opfordrer de russiske myndigheder til at etablere en ramme for aktiviteter i ikke-kommercielle organisationer (NGO'er), som er klar, sammenhængende, konsekvente og i overensstemmelse med europæiske og internationale standarder, navnlig ved at anvende klare definitioner, undgå en stigmatiserende sprogbrug som f.eks. »udenlandske agenter« eller diskriminerende lovbestemmelser vedrørende finansieringskilder og ved at forhindre retsforfølgelse af NGO'er, medier og bloggere eller enkeltpersoner, der udfører

aktiviteter for NGO'er eller medier; udtrykker sin bekymring over, at uafhængige civilsamfundsorganisationer fortrænges af statsligt organiserede NGO'er; bemærker med bekymring specifikt situationen omkring Anastasiya Sjevtjenko i Rostov-on-Don;

6. er stærkt imod de russiske myndigheders metoder til at anvende statens magt til at undertrykke menings- og ytringsfriheden og derved skabe frygt i samfundet; opfordrer de russiske myndigheder til at støtte mediekanalernes uvildighed, herunder dem, der ejes af russiske statsselskaber, og til at forbedre journalisters sikkerhed og arbejdsmiljø i Rusland, bl.a. ved at fremme deres faglige kvalifikationer ved at gøre brug af eksisterende internationale programmer; understreger behovet for at sikre effektive klageprocedurer for journalister, hvis frihed til at arbejde er blevet truet, således at man undgår selvcensur;

7. roser og udtrykker sin støtte til alle enkeltpersoner og organisationer, som stadig udfører deres legitime og fredelige menneskerettighedsarbejde, selv om de udsættes for undertrykkelse; opfordrer indtrængende de russiske myndigheder til at ophøre med enhver form for chikane, intimidering og angreb rettet mod civilsamfundet, medierne samt menneskerettighedsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere; fordømmer de russiske myndigheders manglende beskyttelse af disse aktører mod angreb, chikane og intimidering fra tredjeparters side eller manglende upartiske efterforskning af sådanne angreb;

8. noterer sig, at Ruslands register over udenlandske agenter har ti optegnelser, som alle er salgssteder med tilknytning til enten Radio Free Europe eller Voice of America; minder om, at Ruslands regering har kritiseret andre udenlandske medier for at rapportere om de demonstrationer, der har fundet sted i landet;

9. forventer, at næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik (NF/HR), Rådet og Kommissionen udtrykker bekymring over loven om »udenlandske agenter« i sine kontakter, sine møder og sin kommunikation med russiske repræsentanter, herunder på højeste plan, og anmoder dem om at rapportere tilbage til Parlamentet om deres drøftelser med de russiske myndigheder;

10. gentager sin opfordring til Kommissionen, EU-Udenrigstjenesten og medlemsstaterne om fortsat nøje at overvåge menneskerettighedssituationen i Den Russiske Føderation og opfordrer EU's delegation i Rusland og medlemsstaternes ambassader til at fortsætte overvågningen af retssager mod civilsamfundsorganisationer og -aktivister; opfordrer endvidere NF/HR og EU-Udenrigstjenesten til at sikre, at sager vedrørende personer, der retsforfølges af politiske årsager, tages op i deres kommunikation med de russiske myndigheder, og at russiske repræsentanter formelt anmodes om at reagere i disse sager; opfordrer NF/HR og EU-Udenrigstjenesten til at rapportere tilbage til Parlamentet om deres drøftelser med de russiske myndigheder;

11. opfordrer NF/HR til at benytte sig af enhver mulighed for at støtte civilsamfund, der fremmer demokratiske værdier, retsstatsprincippet, de grundlæggende frihedsrettigheder og menneskerettighederne i Rusland og til at styrke de mellemfolkelige kontakter med borgerne i Rusland;

12. opfordrer EU's medlemsstater til at rejse spørgsmålet om loven om »udenlandske agenter« i Europarådets institutioner, primært i Europarådets Ministerkomité og i Europarådets Parlamentariske Forsamling (PACE); opfordrer Venedigkommissionen til at undersøge den ændrede lov om »udenlandske agenter« med henblik på at udarbejde en juridisk udtalelse og passende henstillinger; opfordrer de russiske myndigheder til fuldt ud at gennemføre alle henstillingerne fra Europarådets Venedigkommission i overensstemmelse med Ruslands internationale forpligtelser i denne henseende; opfordrer EU's medlemsstater til at lægge konstant pres på de russiske myndigheder inden for OSCE's fora at få dem til at leve op til OSCE's standarder vedrørende menneskerettigheder, demokratiet, retsstatsprincippet og retsvæsenets uafhængighed;

13. opfordrer EU til at vedblive med at opfordre Rusland til at ophæve eller ændre al lovgivning, der er uforenelig med internationale standarder; opfordrer NF/HR til at udarbejde en ny omfattende strategi for EU og Rusland, der har til formål at styrke fred og stabilitet; bekræfter, at enhver dialog bør være baseret på faste principper, herunder respekt for folkeretten og Ruslands naboers territoriale integritet; understreger, at sanktionerne mod Rusland først kan ophæves, når Rusland overholder sine forpligtelser fuldt ud;

14. pålægger sin formand at sende denne beslutning til næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik, Rådet, Kommissionen, medlemsstaternes regeringer og parlamenter, Europarådet, FN's højkommissær for menneskerettigheder, OSCE og Den Russiske Føderations præsident, regering og parlament.